

Aktivnost Istarskoga povijesnog društva – Società storica istriana u 2023. godini

Djelatnost Istarskoga povijesnog društva tijekom 2023. slijedila je svoje uobičajene ritmove, dokazujući kako razdoblje u kojima je bila znatno otežana svekolikim epidemiološkim mjerama uzrokovanim pandemijom koronavirusa pripada prošlosti. Nastavljen je rad na brojnim projektima i programima intenzitetom kakav je bio prije 2020.

U okviru projekta „Digitalizacija historiografske literature“ digitalizirani su svi svesci *Jadranskoga zbornika*, znanstvenoga časopisa koji je izlazio od 1956. do 1997. godine. Ukupno je objavljeno 17 brojeva u 16 svezaka, a svi su sada dostupni na poveznici <https://ipd-ssi.hr/projekti/digitalizacija/digitalizacija-literature/jadranski-zbornik/>. Projekt digitalizacije historiografskih časopisa financiran je sredstvima Grada Pule i Upravnoga odjela za kulturu i zavičajnost Istarske županije. Započeta je i digitalizacija starih knjiga pulske Sveučilišne knjižnice koje su tematikom povezane s istarskom poviješću. Suradnici na projektu bili su studenti povijesti Filozofskoga fakulteta u Puli (u okviru obveza na izbornom kolegiju Izvannastavna aktivnost nositeljice Marije Mogorović Crljenko), Sveučilišna knjižnica u Puli, Gradska knjižnica i čitaonica Pula te Društvo bibliotekara Istre. Nakon što su prošli informatičku edukaciju knjižničara-tehničara Daniela Horvata, studenti su digitalizirali više desetaka knjiga koje su tako postale dostupne na internetu širem krugu korisnika, čime su i zaštićeni izvornici posljedičnim smanjivanjem njihova rukovanja i korištenja. Prednost elektroničke građe ogleda se i u mogućnosti pretraživanja čitavoga izdanja prema ključnoj riječi. Voditelj projekta je Željko Cetina, a koordinator Milan Radošević.

Nastavljen je projekt održavanja javnih predavanja u suradnji s pulskim mjesnim odborima s tematikom iz njihove prošlosti. U ožujku je Anton Percan održao predavanje „Spomenici, spomen-obilježja i skulpture na području Mjesnog odbora Gregovica“ (u suradnji i sa Studentskim centrom), u lipnju „Spomenici, spomen-obilježja i skulpture na području Mjesnoga odbora Stoja“ (u glazbenom uvodu nastupili su Mariana Krajcar, vokal, i Marko Percan, klavir, uza skladbe posvećene Puli), a u rujnu „Dir do Šijane – andemo in Siana“. U listopadu je Milena Joksimović održala „Hard Rock u Starome gradu: o slavnom natpisu s imenom rimske kolonije Pule“, a u prosincu Ian Tataj „Povijest Gregovice: od nenaseljenoga brežuljka do urbane cjeline“ (u suradnji i sa Studentskim centrom).

Organizirana su i druga javna predavanja, ponajviše u okviru projekta „Upoznajmo Vodnjan – Conosciamo Dignano“, kojem je voditelj M. Radošević. Konkretnije, Igor Jovanović i Igor Šaponja u travnju su okupljenima opisali „Zločin u Maloj Gajani 27. I. 1944.“, Neven Iveša u svibnju je govorio „O moru i podmorju Vodnjanštine“, Gaetano Benčić izlagao je u lipnju pod naslovom „Divagazioni storico-archeologiche ed erudite sulle antichità di Barbariga“, Marko Černe razjasnio je u listopadu „Potrebu Vodnjanaca za zbrinjavanjem komine maslina“, Nuša Hauser u studenome je prikazala „Umjetnost Antonia Smareglie kao simbol identiteta“, a ciklus je u prosincu zaključio Valter Milovan, opisujući „Roverski čakavski na Vodnjanštini“. Suorganizatori su bili Grad Vodnjan i Knjižnica Vodnjan. Jovanović i Šaponja k tome su u svibnju održali izlaganje „‘Poznavala sam Anne Frank’ – svjedočanstvo Anice Kovačić o logorskim danima s Anne Frank“ u Štinjanu (u suradnji s Mjesnim odborom Štinjan).

Klub studenata povijesti – ISHA Pula, kolektivno učlanjen u Istarsko povijesno društvo, organizirao je – u suorganizaciji Društva – u ožujku javno predavanje Nemanje Stokrpa „Rokenrol i ratovi na prostoru bivše Jugoslavije 1991. – 1995.“ i u studenome Hrvoja Klasića „Budimo realni – tražimo nemoguće. Studentski pokreti 1968. godine“ (u suorganizaciji je sudjelovao i Studentski zbor).

Od 2023. Društvo kao suorganizator, uz pokretača Društvo Smaregliana i Sveučilišnu knjižnicu u Puli, sudjeluje u organizaciji stručnoga skupa *A. Smareglia = opera = Europa*, koji se održava početkom svibnja (na Dan Europe) u Puli. Na njemu su njegovi članovi Mihovil Dabo i Milan Radošević održali izlaganja „Austrijska Pula u Smareglino doba“, odnosno „Antonio Smareglia između nade i melankolije: posljednje desetljeće života (1918. – 1929.)“.

U svibnju je u Momjanu održan i Međunarodni znanstveni skup *Istarski kašteli: njihovi feudalni gospodari, arhitektura, svakodnevnica – I castelli istriani: i loro signori feudali, l'architettura, la quotidianità – Istrski kašteli: njihovi feudalni gospodarji, arhitektura, vsakdanje življenje*. Uz Istarsko povijesno društvo, organizatori skupa bili su Upravni odjel za kulturu i zavičajnost Istarske županije – Assessorato alla cultura e territorialità della Regione Istriana, Arheološki muzej Istre, Odsjek za povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, Povijesni i pomorski muzej Istre – Museo storico e navale dell'Istria i Pučko otvoreno učilište Buje – Università popolare aperta

di Buie. Službeni jezici skupa bili su hrvatski, talijanski i slovenski, a sudjevalo je 15 izlagača. Predviđeno je izdavanje zbornika radova.

Istarsko povijesno društvo bilo je suorganizator *1. Festivala starih zanata – 1° Festival delle antiche arti artigiane*, održanoga u srpnju u Balama. Organizatori su Festivala Udruga Academia Libera Istriensis, Udruga Alternativa, Općina Bale i Turistička zajednica općine Bale, a predstavnici Društva bili su Gaetano Benčić i Sunčica Mustač, koji su održali predavanja „Valle e il Beato Giuliano“, odnosno „Zaboravljeno blago srednjovjekovnih Bala“.

U rujnu je organizirano javno savjetovanje *Baština antifašizma u suvremenim muzejskim i istraživačkim praksama* u suradnji s Documentom – Centrom za suočavanje s prošlošću iz Zagreba, Savezom antifašističkih boraca Primorsko-goranske županije, Udrugom antifašističkih boraca i antifašista grada Pule te Apotekom – Prostorom za suvremenu umjetnost iz Vodnjana, uz podršku Istarske županije. Radilo se o završnom savjetovanju nakon prethodnih triju održanih u Pazinu, Opatiji i Rijeci, na kojem su predstavljeni usvojeni zaključci.

Društvo je bilo i suorganizator Znanstvenoga skupa *Susreti na dragom kamenu 2023.* („Tragom Mije Mirkovića – Od uzroka ekonomskog zaostajanja do integracije u suvremeno društvo“) održanoga u rujnu u Puli i Raklju. Organiziran je pod pokroviteljstvom Razreda za društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, a ostali su suorganizatori bili Fakultet ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“ i Filozofski fakultet Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, Zavod za povijesne i društvene znanosti HAZU u Rijeci s Područnom jedinicom u Puli, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Splitu, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Osijeku, Odjel za ekonomiju Sveučilišta u Zadru, Odjel za ekonomiju i poslovnu ekonomiju Sveučilišta u Dubrovniku, Fakultet za menadžment u turizmu i hotelijerstvu Opatija, Institut za razvoj i međunarodne odnose, Hrvatsko društvo ekonomista, Čakavski sabor, Istarska županija i Općina Marčana.

Predstavljanje znanstvenih i stručnih publikacija nije izostalo ni ove godine pa su tako nove knjige Milana Radoševića *Geneza antifašizma u Istri. Fašističko nasilje spram radničkog i hrvatskog nacionalnog pokreta na Puljštini 1920.* (Zagreb 2022.) i Renata Maticća *Društvo i otpor fašizmu. Istarski poučak i globalni izazovi* (Zagreb 2022.) zajedno predstavljene u siječnju u Puli (u

suorganizaciji Gradske knjižnice i čitaonice Pula, a predstavljači su bili Damir Agičić, Darko Dukovski i Vjeran Katunarić) te u rujnu u Novigradu (suorganizatori CMIK, Centar za manifestacije i kulturu – CMC, Centro per le manifestazioni e la cultura Novigrad-Cittanova i Udruga antifašista Bujštine – Associazione degli antifascisti del Buiese, moderator Branimir Červar). Knjige su nastale radom na znanstvenoistraživačkom projektu „Stoljeće europskog antifašizma. Istra između lokalnog i globalnog“ Istarskoga povijesnog društva. Knjiga Elvisa Orbanica *Časne va Žminje. Družba sestara milosrdnica sv. Vinka Paulskoga u Župi sv. Mihovila Arkandela u Žminju od 1972. do 2022.* (Žminj 2023.) predstavljena je u ožujku u Žminju (u suorganizaciji sa žminjskom župom sv. Mihovila Arkandela, predstavljači s. Veronika Mila Popić, s. Ana Marija Rakocija i vlč. Jordan Rovis), a knjiga Olega Mandića *Život obilježen Auschwitzom* (Zagreb 2023.) u svibnju u Puli (u suorganizaciji s Klubom studenata povijesti – ISHA Pula, predstavljači Neven Šantić i Igor Šaponja, moderator Tin Celner).

Rad na istarskoj mrežnoj enciklopediji *Istrapedia* cjelogodišnja je djelatnost, koja obuhvaća tri glavne skupine aktivnosti, uz niz manjih koje su vezane za rješavanje raznih problema koji se javljaju tijekom rada. Prvu skupinu čine radovi na uređivanju mrežnih stranica, drugu ažuriranje, popravljavanje i opremanje postojećih natuknica, a treću pisanje novih. Iako su korisnicima nove natuknice najvidljiviji rezultat rada Uredništva, najviše je vremena potrebno posvetiti opremanju, ispravljanju i dopunjavanju postojećih jer je njihova kvaliteta, odnosno pouzdanost informacija, važnija od kvantitete. Tijekom 2023. ažurirano je, dopunjeno i/ili popravljeno 478 postojećih, a napisane su i opremljene 164 nove natuknice. Glavni urednik *Istrapedije* je Goran Prodan, a voditelj projekta Maurizio Levak.

Izišao je 13. broj *Histrije*, godišnjaka Istarskoga povijesnog društva, u kojem na 214 stranica nalazimo pet znanstvenih radova i 11 prikaza i izvješća. Glavni urednik Maurizio Levak bio je najavio povlačenje s dužnosti nakon izlaska toga broja te je za novoga glavnog urednika izabran Mihovil Dabo. Budući da je od pokretanja publikacije bio član Uredništva, nema dvojbe da će novi glavni urednik nastaviti uređivanje slijedeći temeljne postavke uređivačke politike koje su utvrđene pri osnutku *Histrije*.

Mrežna i fejbuzna stranica Društva nastavile su informirati članove, ali i cjelokupnu javnost o aktivnostima Društva, kao i mnogim drugim događanjima u Istri povezanim s povijesnom tematikom.

Na sjednici Upravnoga odbora Istarskog povijesnog društva održanoj u prosincu, predsjednik Milan Radošević najavio je svoju neopozivu ostavku, navodeći kao razlog spoznaju da zbog redovnih poslovnih obveza nije u mogućnosti u željenoj mjeri nastaviti pridonositi daljnjem razvoju Društva. Nakon Radoševićeva podnošenja ostavke obnašatelj će dužnosti predsjednika biti dopredsjednik Društva Maurizio Levak.

Maurizio Levak